

ЗБІРНИК НА ПОШАНУ ВЧЕНОГО

Верховина. Збірник наукових праць на пошану професора Олексі Мишанича з нагоди його 70-річчя / Упоряд. Євген Пшеничний. – Дрогобич: Коло, 2003. – 368 с.

Ім'я одного з найвизначніших сучасних літературознавців України проф. Олексі Мишанича — члена-кореспондента НАН України відоме далеко за межами Батьківщини, головним чином, з його виступів на міжнародних конгресах, книжкових монографій та науково-популярних статей в періодичній пресі. Однією з основних ділянок його наукових зацікавлень є закарпатоукраїнська література (до якої він, на відміну від інших дослідників, зараховує також літературу русинів-українців Пряшівщини та балканської Войводини). Останній час він бере активну участь у розвінчуванні антиукраїнських тенденцій, що прикриваються ширмою “русинства”. На цю тему він написав кілька ґрунтовних науково документованих праць, якими переконливо довів політичний характер цього “руху”, міцно підтримуваного з-за кордону. Статті О. Мишанича та розвідки про нього час від часу з'являються і на сторінках пряшівської української преси.

До 70-ліття з дня народження визначного науковця учні, друзі та колеги О. Мишанича підготували ювілейний збірник на його пошану під назвою “Верховина”, який містить статті 38 авторів з різних міст України та з-за кордону. Упорядкував його колишній його аспірант Євген Пшеничний, нині доцент педінституту в Дрогобичі.

Перша частина збірника містить вступну статтю акад. М.Жулинського, життєпис ювіляра та бібліографію його друкованих праць та літератури про нього. З бібліографії, упорядкованої за хронологічним порядком, довідуємось, що О.Мишанич за 48 років своєї наукової діяльності (1954–2002) опублікував 361 наукову працю, серед яких 20 монографій та 42 томи упорядкованих ним творів класиків української літератури. Бібліографія не охоплює дрібних статей популярного характеру та понад 500 гасел в різних енциклопедіях та довідниках.

Статті в ювілейному збірнику упорядковані за алфавітом авторів. Цікавим є “географічний” склад авторів: 27 з України (Київ — 9, Львів — 7, Дрогобич — 6, Житомир, Миколаїв, Переяслав-Хмельницький, Одеса та Харків — по одному); чотири зі Словаччини (всі з Пряшева), по два із США (Чикаго та Глен Ков), Італії (Рим), Росії (Москва) та один із Польщі (Варшава).

За змістом переважають розвідки з літературознавства, головним чином, з давньої української літератури: О.Александрова — про Києво-Печерський патерик, І.Берези — “Від “Хожденій” до бурлеску”, П.Білоуса — про “Повісті минулих літ”, М.Корпанюка — про літопис XVI–XVIII ст., Б.Криси — про барокову літературу, Ю.Пелешенка — про тему кінця світу в українській середньовічній літературі, Лоренцо Помпео — про Мелетія Смотрицького, Є.Пшеничного — про Захарію Копистенського, Р.Радишевського — про Петра Могили в польських панегіриках, В.Руссової — про літописні оповідання, Д.Сироїд — про К.Зиновія та Й.Шелепця — про середньовічне оповідання “Нін і Семіраміда” в пізнішій закарпатській обробці.

Література XVIII ст. в збірнику представлена розвідкою Л.Ушкалова про поезію Г.Сковороди. Українській літературі XIX ст. в ювілейному збірнику присвячені наукові статті Л.Баботи — про А.Крालицького, З.Гузара — про новелу І.Франка “Чиста раса”, Л.Гулевича — про М.Устияновича, Г.Корбич — про Лесю Українку, Г.Ноги — про Г.Сковороду в освітленні Т.Шевченка та М.Шалати — про О.Духновича. Українську літературу 20–30-х років, зокрема “розстріляне відродження”, в збірнику представляють статті І.Дзюби — про публіцистику М.Шаповала та І.Багряного, І.Ільницького — про Б.-І.Антонича, С.Новак — про

В.Бірчака та Т.Рязанцеву — про О.Стефановича. Літературу письменників шістдесятників представляють статті Л.Кравченко про переклади В.Стуса, Н.Федорака про твори В.Шевчука, присвячені Іллі Турчиновському. Сучасні літературні традиції — стаття Ю.Лабинцева та Л.Щавинської про найновіші оповідання про почитання ікони Богородиці, записані під час польових експедицій 1990—2002 рр. у Польщі, Білорусії та Україні.

Питання народної мови в “Слові о полку Ігоревім” присвячена розвідка В.Німчука, українській вертепній драмі — статті Г.Пехник та Р.Пилипчука. Про значення діяльності Митрополита Андрія Шептицького для сучасної України цікаво розповів А.Пекар зі США, а про геополітичні аспекти сучасної України О.Пахльовська (Рим). М.Кашуба розглянула морально-етичні фактори формування української духовної культури княжої доби. Цікавими є спогади словацького українця М.Неврлого про свого учителя Івана Панькевича.

Постаті ювіляра у збірнику “Верховина” присвячені статті чотирьох авторів: М.Жулинського, В.Маркуся, Є.Пшеничного та М.Мушинки. Останній представлений у збірнику ще статтю про Степана Папа як дослідника життя і діяльності пряшівського єпископа Й.Гаганця.

Як бачимо, зміст ювілейного збірника “Верховина” цікавий і різноманітний. Кожна стаття так або інакше пов’язана з науковими зацікавленнями О.Мишанича, який ціле життя присвятив українознавству. Своє ставлення до цієї наукової дисципліни він висловив в автографі під власною фотографією на другій сторінці обкладинки: “Українознавство на нинішньому етапі чекає на добрих робітників. Умови для них створено, час працює на них, і всі вони переконані, що українська національна ідея таки спрацювала, її лише треба наповнити конкретним змістом”.

Микола Мушинка
Пряшів, Словаччина

ПЕРШІ КРОКИ ВІТЧИЗНЯНОЇ НАРАТОЛОГІЇ

Ткачук О.М. Наратологічний словник. — Тернопіль: Астон, 2002. — 173 с.

Від часу становлення наратології як автономної й самодостатньої наукової галузі вітчизняні літературознавці зазвичай послуговувалися зарубіжними джерелами інформації. І хоча корені сучасних теорій сягають праць М.Бахтіна, О.Потебні, В.Проппа, все ж постпороговий простір, починаючи з 60-х років ХХ століття, атакували Ж.Женнет, Р.Барт, А.Греймас, Е.Бенвеніст та ін., уклавши цілокупно від авторську термінологічну систему наратологічного апарату.

Щоб адекватно оцінити та інтерпретувати художній (чи будь-який інший) текст, необхідно не лише інтуїтивно, так би мовити, імпліцитно, а й фактично, експліцитно, оприявити логіку оповідної тактики автора, відчуті специфіку його

комунікації з читачем. Саме тому не дивно, що інформаційна недостатність в умовах локального простору часто породжувала банальне, але вічне “винайдення велосипеда” у сфері теорії наратології, продукуючи тим самим камерну аматорську лексику.

На сьогодні українські літературознавці вже позбулися значного корпусу проблем у цій сфері. Йдеться насамперед про суттєві досягнення наратологів Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, з-поміж яких на особливу увагу заслуговує “Наратологічний словник” Олександра Ткачука. Фактично, він перейняв на себе функцію путівника, покликаного впорядкувати термінологічний хаос і ознайомити читачів із лексикою, що